

การยกโทษจำคุก

มาตรา 55 บัญญัติว่า ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือน หรือน้อยกว่า และมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็นับได้

การยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 นี้ เป็นกรณีที่แตกต่างกันกับการลงโทษระยะสั้นตามมาตรา 23 และการยกโทษปรับตามมาตรา 20 ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

สำหรับมาตรา 55 นี้ อาจวางหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติได้ว่า

ก. ในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกแต่เพียงอย่างเดียว

1. ในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 3 เดือน

2. ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้

กรณีนี้หมายความว่า โทษจำคุกที่ศาลจะลงนั้นเป็นโทษที่จะลง และมีกำหนดไม่เกินกว่า 3 เดือน ในระหว่างโทษจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม แต่โทษปรับนั้นศาลไม่ลงโทษ เพราะถ้าลงโทษก็เป็นโทษ

ของข้อ ข. ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงไปอีกก็ได้ เช่น ศาลกำหนดโทษที่จะลง 1 เดือน เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรศาลจะลงโทษจำคุกเพียง 15 วันก็ย่อมทำได้ ข้อสำคัญก็คือศาลจะยกโทษจำคุกในกรณีนี้ไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าเกณฑ์ที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข. กรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกและมีโทษปรับด้วย

1. ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยในคดีนั้นไม่เกิน 3 เดือน และศาลจะลงโทษปรับด้วย
2. ศาลจะยกโทษจำคุกเสีย หรือกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้

กรณีนี้เป็นกรณีซึ่งคล้ายคลึงกันกับกรณีข้อ ก. จะแตกต่างกันก็เพียงกรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับด้วย ศาลจึงจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือยกโทษจำคุกเสีย คือไม่จำคุกเลย เพียงแต่ให้ปรับแต่เพียงอย่างเดียว ศาลจะยกโทษทั้งจำทั้งปรับไม่ได้

ส่วนการยกโทษปรับตามมาตรา 20 ซึ่งบัญญัติว่า บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้นั้น จะเห็นว่าหลักของมาตรา 20 นั้นแตกต่างกับหลักมาตรา 55 ในทางที่กลับกัน กล่าวคือ ตามมาตรา 55 เป็นเรื่องยกโทษจำคุก ส่วนมาตรา 20 เป็นเรื่องยกโทษปรับ ซึ่งถ้าพิจารณาโดยถ่วงถี่แล้วจะเห็นว่า ถึงอย่างไรจำเลยก็ต้องถูกลงโทษอยู่ แม้โทษจะมากน้อยเพียงใดก็ตาม ข้อที่พึงสังวรก็คือจะนำมาตรา 55 ไปใช้โดยยกโทษจำคุกเสีย แล้วนำมาตรา 20 มาใช้ก็เข้าไปอีกโดยยกโทษปรับ เช่นนี้ เป็นการไม่ถูกต้อง เพราะเท่ากับว่าไม่ได้ลงโทษจำเลยสถานใดเลย

ส่วนการลงโทษระยะสั้นตามมาตรา 23 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดกระทำ ความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสาม เดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับ โทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิจารณาพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสาม เดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้ นั้น เป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงโทษ คือเปลี่ยน โทษจำคุกมาเป็นโทษกักขังเสีย ไม่ใช่เป็นการยกโทษจำคุกเพียงใด ๆ แต่อย่างใด

ข้อเท็จจริงเกิดตามมาตรา 55⁵⁹ นี้จึงสรุปได้ว่า

1. เป็นกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ได้
2. ศาลจะลงโทษจำคุกให้น้อยลงไปอีกก็ได้
3. ศาลจะยกโทษจำคุกเสียก็ได้ แต่จะต้องคงโทษปรับไว้ คือ ต้องลงโทษปรับ จะยกโทษทั้งหมดไม่ได้
4. เหตุเกิดของอื่น เช่น เคยกระทำผิดมาก่อน เคยต้องโทษ จำคุกมาก่อน ไม่ต้องนำมาพิจารณาเมื่อจะใช้มาตรา 55
5. แม้จำเลยอยู่ในขณะจำคุก หรือต้องโทษอยู่ หรืออยู่ใน ระหว่างรอกฎกำหนดโทษ รอกฎลงโทษ ก็ยังใช้มาตรานี้กับจำเลยนั้นได้
6. มาตรา 55 นี้เป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจ ดังนั้นศาลจะไม่ยกโทษจำคุก โดยลงโทษจำคุก และปรับไปตามกฎหมายก็ย่อมทำได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

59 ไปรตตุควาอธิบาย เกี่ยวกับมาตรา ๒๓ ประกอบเพื่อเทียบเคียง.